

آرایه‌های بلاغی

ف. آن کریم

مؤلف: دکتر محاضل سامرای
مترجم و محقق: دکتر آیدا نادری

www.ketab.ir

سامرائی، فاضل صالح، ۱۹۳۲ - م.

Sammarrai, Fadil Salih

التعبير القرآنی . فارسی

آرایه‌های بلاغی قرآن کریم / مولف: فاضل سامرائی؛

مترجم: قادر قادری.

تهران: نشر احسان، ۱۳۹۸

۲۰۸ ص.

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۳۴۹-۳۱۱-۷

موضوع: قرآن -- مسائل لغوی؛ قرآن -- مسائل ادبی

سناسد افزوده: آری، قادر، ۱۳۵۷ - مترجم

رده بندی کتبی: ۱۳۹۸ ۷۰۴۱ ت ۲۷۰۴۱ / س ۲۸۲ / BP۲

رده بندی یوبی: ۱۳۲۹

شماره کتابشناسی ملی: ۵۱۴

تهران، خیابان انقاب، روبروی دانشگاه تهران، پاساژ فروزنده، شماره ۴۰۶.

www.nashrehsan.com

تلفن: ۶۶۹۵۴۴۰۴

آرایه‌های بلاغی قرآن کریم

مؤلف: دکتر فاضل سامرائی

ترجمه و تحقیق: دکتر قادر قادری

ناشر: نشر احسان

چاپخانه: چاپ مهارت

نوبت چاپ: اول - ۱۳۹۸

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۵۰۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۳۴۹-۳۱۱-۷

فهرست

- یادداشت مترجم ۸
- گذری بر زندگی دکتر فاضل صانع سامرائی ۱۱
- آثار چاپ شده ۱۲
- دکتر سامرائی و دنیای شعر ۱۳
- مقدمه‌ی مؤلف ۱۹
- شیوه‌ی تعبیر قرآن ۲۳
- ساختار در قرآن کریم ۴۹
- ۱- کاربرد اسم و فعل ۴۹
- ۲- استفاده از مصدری متفاوت با فعل به کار گرفته شده ۷۳
- ۳- به کارگیری صیغه‌های مختلف ۷۷
- ۴- به کارگیری صیغه‌های متفاوت جمع ۸۴
- ۵- به کارگیری واژگان مفرد و جمع در جایگاه‌های مشابه ۸۶

۱۰۱	تقدیم و تأخیر در قرآن کریم
۱۰۱	۱- تقدیم لفظ بر عامل
۱۰۷	۲- تقدیم و تأخیر لفظ بر غیر عامل
۱۵۳	ذکر و حذف در قرآن کریم
۱۵۴	بخش اول
۱۹۶	بخش دوم
۲۴۱	تأکید در قرآن کریم
	۱- استفاده از «لا» تأکید، نون ثقیله «إن»، حروف زاید و ادوات خاص
۲۴۲	تأکید
۲۷۷	۲- استفاده از برخی راه‌های سم‌خنا
۲۸۵	۳- تکرار واژه
۲۹۵	۴- به کارگیری ادوات شدیده و سیمه بی بیان شدت و ضعف تأکید
۳۰۰	۵- افزایش و کاهش تأکید به تناسب شدت و ضعف انکار مخاطب
۳۱۷	تشابه و اختلاف در قرآن کریم
۳۸۵	قسمت پایانی آیات
۴۲۳	ویژگی بیانی در سیاق آیات قرآنی
۴۴۵	صحنه‌های هنری در قرآن کریم
۴۵۳	مثال اول
۴۵۹	مثال دوم
۴۶۸	مثال سوم
۴۷۱	مثال چهارم

مثال پنجم.....	۴۷۶
مثال ششم.....	۴۸۱
انبوه وجوه هنری در داستان‌های قرآن کریم.....	۴۹۵
داستان حضرت آدم <small>علیه السلام</small>	۴۹۷
۱. داستان حضرت آدم <small>علیه السلام</small> در دو سوره‌ی بقره و اعراف.....	۴۹۷
۲. داستان حضرت آدم <small>علیه السلام</small> در دو سوره‌ی اعراف و ص.....	۵۱۶
۳. داستان حضرت آدم <small>علیه السلام</small> در سوره‌های حجر و ص.....	۵۲۵
داستان حضرت موسی <small>علیه السلام</small>	۵۴۰
۱. داستان حضرت موسی <small>علیه السلام</small> در سوره‌های بقره و اعراف.....	۵۴۰
۲. داستان حضرت موسی <small>علیه السلام</small> در سوره‌های اعراف و شعراء.....	۵۶۲
فهرست منابع تألیف.....	۶۰۱
فهرست منابع پژوهش.....	۶۰۵

یادداشت مترجم

التعبیر القرآنی را می‌توان یکی از مهم‌ترین و اساسی‌ترین کتاب‌های دکتر فاضل سامزایی، ادیب و نویسنده‌ی قرآنی عربی در عرصه‌ی نحو و بلاغت به حساب آورد. این کتاب در واقع محصول تدریس مؤلف در موضوع علوم قرآنی دهه‌ی هشتاد برای دانشجویان دانشگاه بغداد است که در آن کوشیده است با استمداد از ابزارها و روش‌های شناخته شده در میراث کهن اسلامی، رمتون و نظریات مدون در سنت گذشتگان و نیاکانمان به مباحثی رایج در حوزه علوم قرآنی از قبیل تقدیم، تأخیر، ایجاز، مجاز، ذکر، حذف، تشابه و اختلاف، ساختار تعبیر قرآن، صحنه‌های هنری آن، ارتباط برخی از آیات با برخی دیگر، ارتباط آیات آغازین سوره‌ها با آیات پایانی آن‌ها، نحوه‌ی گزینش الفاظ و دوری از استعمال مترادفات و... بپردازد.

التعبیر القرآنی خواننده را به تأمل و تفکر در هر کلمه، هر حرف و حتی هر زیر و بمی از آیات کلام خدا وامی‌دارد، و در پی آن است که خواننده را به تدریج وارد وادی تحقیق و پژوهش کند و او را در تعامل با قرآن از جمود و روزمرگی برحذر

دارد. به جرأت می‌توان گفت که دکتر سامزایی نیز به مانند زمخشری، مهم‌ترین راه حصول حقایق اسلامی و شناخت اعجاز وحی را آگاهی از علوم معانی و بیان دانسته است^۱ و از این منظر مباحث زیادی از جمله مناسبت میان آیات و سُور را با بکارگیری بیشترین دانش‌های زبان شناختی، نشانه شناختی و هرمنوتیکی می‌کشد. دکتر سامزایی نیز به مانند امین خولی معتقد است که «هر گونه شناخت و تفهیم بر صیغی از متن قرآن - با هر رهیافت و هر مقصودی - در گام نخست باید مبتنی بر نگرش ادبی به قرآن باشد؛ یعنی قرآن را به مثابه اثری ادبی و با توجه به والایی ویژگی‌های یک شناختی‌اش فهم و تفسیر کرد، چرا که این، مهم‌ترین ویژگی قرآن است»^۲ معنی این موضوع برای هر فرد مسلمانی که سعادت حقیقی را در زیر سایه‌ی قرآن و فهم و درک صحیح پیام‌های آسمانی آن می‌داند، مرا بر آن داشت تا با ترجمه و تحریف ن کتاب ارزشمند گامی در راستای بالا بردن فرهنگ اسلامی هموطنان مسلمدم بردارم. و از این طریق اندوخته‌ای برای فردای قیامتم فراچنگ آورم. اطمینان دارم که این اثر، پاره‌ای از نیازها و پرسش‌های طالبان معارف قرآنی را برآورده خواهد ساخت. همین امر باعث می‌شود که این کتاب از ارزش و جایگاه علمی خاصی برخوردار باشد، و قلم مخالفان خود را سودمند واقع خواهد شد.

در ترجمه‌ی کتاب حاضر کوشیده‌ام تا حد امکان ترجمه‌ی روان ارائه نموده، و ترجمه‌ی آیات و نام سوره و شماره‌ی آیات را در پانویس آورده، و در موارد زیادی در ذیل آیات ترجمه شده، به بیان فنون بلاغی و آرایه‌های بدیعی پرداخته‌ام، و در

۱. الزمخشری، محمود بن عمر، جارالله، الکشاف عن الحقائق غوامض التنزیل، بیروت، دارالکتب العربی، الطبعة الثانية، ۱۴۰۷، ج ۱، ص ۳.

۲. کریمی‌نیا، مرتضی، معنای متن، تهران، انتشارات طرح نو، ۱۳۸۰، ص ۱۷.

موارد متعددی نیز دیدگاه‌های مؤلف را ارزیابی نموده و با مراجعه به منابع معتبر، نیز رفرنس‌هایی که دکتر سامرایی مطالب خود را از آن‌ها نقل نموده است، نظرات ایشان را مورد نقد قرار داده‌ام که در پاره‌ای از موارد خلاف دیدگاه ایشان به اثبات رسیده است. در بخش فهرست نیز، به دلیل این‌که در اصل کتاب فقط عناوین فصل‌ها آمده بود، ضروری دیدم که فهرستی تفصیلی از موضوعات کتاب عرضه کنم تا کار مراجعه و مطالعه آسان شود و خوانندگان بهتر بتوانند مطلب مورد نظر خود را بیابند.

ضمیمه جهت آشنایی خوانندگان عزیز با شخصیت علمی دکتر سامرایی، چکیده‌ای از زندگی، آثار و فعالیت‌های علمی و دانشگاهی ایشان را عرضه خواهم کرد.